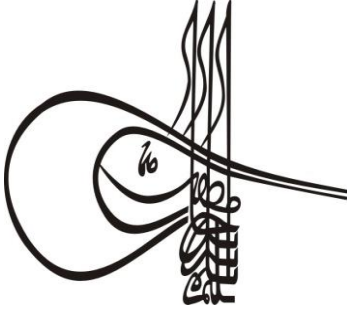

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/4, p. 327-344

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11176>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 20.11.2016 ✓ Accepted/Kabul: 10.03.2017
✍ Referees/Hakemler: Yrd. Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ – Yrd.
Doç. Dr. K. Funda NAYİR

This article was checked by iThenticate.

İLKOKULLARDA DERS DENETİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Fatma KÖYBAŞI - Celal Teyyar UĞURLU*

Aslı AĞIROĞLU BAKIR - Burak KARAKUŞ

ÖZET

Araştırmanın amacı, ilkököl öğretmenlerin ders denetimi ile ilgili görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2015-2016 eğitim yılı Sivas ile merkez ilçe ilkokullarında görev yapan 20 öğretmenlerden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veri analizinde betimsel, içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından kodlar ve temalar tutarlılık gösterecek şekilde belirlenmiştir. Bu kodlar ve temalar düzenlenerek frekans tablosu elde edilerek bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca bireylerin görüşlerini olduğu gibi yansıtmak için sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin çoğu ders denetiminin yapılmamasını istemekle beraber gerekçesini kısa sürede değerlendirmenin tam bir değerlendirme olamayacağı şeklinde açıklamışlardır. İlkokul öğretmenlerinin denetimin ilkelerine ilişkin görüşleri daha çok nesnel ilkelere ağırlık vermesi üzerinde yoğunlaşmış ve gerekçe olarak objektif bir değerlendirme ile izin alınarak denetleme yapılmamasını dile getirmişlerdir. Araştırmada ders denetimi hangi sıklıkla yapılması gerektiğine ilişkin ulaşılan bulgu ihtiyaç duyulduğunda ifadesidir. İlkokul öğretmenleri, ders denetiminde okul yöneticilerini uzman olarak görmedikleri gibi ders denetiminin müfettişler tarafından yapılmasını da istemedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenler arasında işbirliğinin yeterli düzeyde olduğu zümre denetiminin gerekli olmadığı ulaşılan sonuçlardan bir diğeridir. Araştırma sonuçlarına göre ders denetiminin yapılmaması, geliştirme amaçlı olarak yapılacak ders denetimlerde okul müdürlerinin yeterliliğini artırmak için gerekli eğitim programlarını almaları önerilerden biridir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğretmeni, denetim, ders denetimi, denetmen.

* Arş. Gör. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: koybasi.fatma@gmail.com

TEACHER OPINIONS REGARDING CLASSROOM SUPERVISION IN PRIMARY SCHOOLS

ABSTRACT

The purpose of the study is to determine the opinions of primary school teachers regarding classroom supervision. The study group consist of 20 primary school teachers who works in the centre of Sivas in 2015-2016 academic year. Data analyzed by descriptive and content analysis. The findings show that teachers think that classroom supervision should not be conducted. The primary school teachers' opinions show that supervision should be objective and conducted by getting permission. The findings regarding how often supervision should be conducted is that when there is a need according to teachers' opinions. According to many teachers' opinions, principals are not expert on classroom supervision and they also do not want the inspectors to conduct- classroom supervision. The opinions of the teachers whether classroom supervision should be conducted or not for the branch teachers as a group is that it should not. It should be suggested that classroom supervision should be removed. It can be suggested that principals must be trained for classroom supervision - by ministry of national education. The election of principals should be determined through objective citerias. Supervision regulation can be reregulated as to conduct at regular intervals. Whenever there is a need, it should be conducted as a mechanism of feedback by principals or inspectors.

STRUCTURED ABSTRACT

Purpose: the purpose of the study is to determine the opinions of primary school teachers regarding supervision in the classroom. There are these questions in order to achieve the aim.

- 1) What do you think about supervision in the classroom is conducted by principal or inspectors?
- 2) What sort of principals do you want to perform an application of supervision?
- 3) How often should the supervision in the classroom be conducted? Why?
- 4) What do you think about the efficicay of the principals regarding supervision in the classroom?
- 5) Do you approve of supervision in the classroom conducted by principals? Why?
- 6) Is the supervision conducted by group teacher in progress?
 - a) If it is in progress, how to application do you want? If it is not in progress, what do you think about what the reason is?

Methods

Patterns of a qualitative research method is phenomenology used in the study. It is aimed that to examine all parts of a phenomenon or a case in the phenomenology design. One of the purposive sampling

Turkish Studies

method is maximum variation sampling method was used. The study group consists of ten women and ten men primary school teachers work in center of Sivas in 2015-2016 academic year. The semi-structured interview form was formed by scanning literature and receiving teachers' opinions about questions. As well as, it was received opinions of an expert of on qualitative study and opinions of three lecturers to form the semi-structured interview form. Data analyzed by descriptive analysis, content analysis and by continuous binary comparison method. Content analysis is described as a process of providing decoding enterer of given text and numerical description of it (Simon and Burstein, 1985; trans. Balci, 2010). Descriptive analysis provide to offer features of the given text by directly. Continuous binary comparison method firstly provides to obtain data, then, to categorize them. The researchers had the same functions and it was obtained decodes and themes in line with a common ground. These decode and themes were regulated and the findings were found out. There were quite directly quotations in order to represent as it stands. The participants have nickname as P1, P2, P3.....P20 (P means of participant; 1,2,3....20 shows array of interview). It was made a point of objectivity and interviews were recorded sounds in order to increase demonstrativeness. Process of the research which includes collecting data and methods were explained clearly and comprehensible in order to increase alienism. The data and decodes are kept in for review by somebody. The interview form was formed by screening literature and by common ground with expert on qualitative study and lecturer have branch of educational supervision and that was made a point in order to increase consistency. The consistency was ensured by confirming with vary data sources (Glesne and Peskin, 1992). When the thematic areas was designated which in data analyzed by descriptive analysis, it was prepared comprehensively and compactly. The data was compared with frequency obtained by content analysis.

Discussion and Conclusion

Primary school teachers mostly think that supervision in the classroom should not applied. That is why the supervision in the classroom is not so adequate in a short time and supervisors' branch may be different from the teachers'. The finding of the study whose Karagözoğlu, (1972), Acheson and Gall, (1997); Töremen and Döş (2009) match up with the finding of the current study. It can be suggested that supervision in the classroom should not applied. It can be regulated the supervision regulation that it should conduct at regular intervals and when there is a need it should conduct as well as giving feedback by principals or inspectors.

The primary school teachers' opinions show that supervision should be objectivity and conducted by getting permission. The finding of these studies whose Aslanargun and Göksoy (2013), Taşar (2014) and Uçar (2012) teachers' opinions show that supervisors were not be objectivity. The finding match up with finding of the current study. They can be suggested that principals should be trained based on ethic principals to improve professionalism. Principals elective should be determined through objective principals.

Turkish Studies

The findings regarding how often supervision should be conduct is that when there is a need according to teachers' opinions. Had researched by Bozkuş, Gündüz and Aslan (2015) came to light teachers need to supervision and guidance. It can be suggested that when there is a need supervision should be conducted.

The other findings of the study is that according to many teachers' opinions, principals are not expert on supervision in the classroom and they do not want to conducted by supervisor supervision in the classroom. Finally, it can be suggested that principals must be trained for supervision in the classroom by ministry of national education.

The opinions of the teachers whether supervision should be conducted by group teacher or not is that it should not. That is why teachers associate sufficiently. So the supervision by group teacher is not necessarily. Educational supervision can be conduct by group teacher (Tanrıöğen, 1997; Ewington and others, 2008) that support the finding of the study. It can be said that the collaborate with teachers may not need to supervision in the classroom.

Keywords: Primary school teacher, supervision, classroom supervision, supervisor.

GİRİŞ

Toplumsal ve doğal bilimler alanında çalışanlar, inceleme nesnesi karşısında onların 'tarafsız' olamayacaklarını (Popper, 1979) belirtir. İnsanlar başarılı olduklarında nedenlerini kendi yeteneklerine ve çabaya; başarısızlıklarını kötü şans veya işin imkânsızlıklarına atfettikleri yapılan deneylerle ortaya çıkan bir sonuçtur (Cambell ve Sedikides, 1999). Her pozitif sonucu insanın kendisinde arama, negatif sonuçları da başka faktörlere dayandırma eğilimi kendine hizmet eden yanlılığı ortaya çıkarır (Myers, 2015). Bu algı durumu gerçeğin net görünmemesine neden olabileceği için başkalarının gözlerinden neyi, nasıl yaptığımıza ilişkin bazı bildirimlere ihtiyaç doğurabilir. Çalışanların işlerini nasıl yaptığı ne şekilde yerine getirdiği bir başka gözlemci tarafından çalışanın kendisine geri bildirimi denetim yoluyla yapılabilir.

Birçok örgütün gereksinim duyduğu denetim uygulamaları eğitim örgütlerinde 1913'te Bobbit'in öne sürdüğü klasik denetim (Taylor modeli) yaklaşımı ile başlayıp günümüze kadar Sergiovanni ve Starratt'ın (1979) benimsediği çağdaş denetim yaklaşımı ile devam eden değişik uygulamalar yer almıştır. Günümüzde de farklı uygulamalar ve modeller geliştirilmesine yönelik öğretmen denetimi üzerinde durulan bir konu olmaya devam etmektedir (UNESCO, 2007, 13; Kayıkçı ve Şarlak, 2009; Yavuz ve Yıldırım, 2009; Aksu ve Mulla, 2009; Yaman, 2009.; Beycioğlu ve Dönmez, 2009).

Öğretmenin değerlendirilmesi üzerinde çok durulmuş ve durulması gereken bir konu olma konumunu da korumaktadır (Bursalıoğlu, 2013). Bu doğrultuda eğitim faaliyetlerinde başrol oynayan öğretmenlerin denetimi gerekli olduğu kadar etkili bir şekilde de yapılmasını da gerektirir. Denetimin amacı, örgüt amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonuçlar alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir (Aydın, 2011:11). Denetim, kabul görülen öğretim davranışlarının korunması ve bu davranışların etkili bir şekilde yerine getirmesine dayanır (Daresh, 2001).

Öğretimsel denetimde temel amaç, öğrencilere öğretmen ve deneticinin işbirliği ile yüksek nitelikli öğrenme ortamları sağlamak, eğitim ve öğretim sürecinde öğretmene yardım etmektir

(Aydın, 2013). Bir öğretim kurumunda öğretmenin öğrenci ile karşı karşıya bulunduğu sınıf ortamında öğretim yaptığı sırada davranışlarının gözlenmesi, ders öncesi ve sonrası etkinliklerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi ders denetiminde yer alır (Taymaz, 2011). Öğretmenlerin etkili bir şekilde ders programının amaçlarını gerçekleştirmeye dönük eğitimsel faaliyetlerini gerçekleştirmeye dönük yapılan denetim ders denetimi olarak adlandırılabilir.

Eğitim denetmenlerinin niteliklerinin ve yeterliklerinin olabildiğince üst seviyede olması gerektiği (Taymaz, 2011) için ders denetiminin de uzmanlar tarafından yapılması daha olumlu değerlendirme yapmayı sağlayabilir. Çoğu öğretmen kendilerine fayda getirebilecek denetim faaliyetlerinden hoşlanmazlar (Aydın, 2011; Karagözoğlu, 1972; Acheson ve Gall, 1997). Yasal yollarla uzman kişiler tarafından yapılan denetimin hangi yönlerinin öğretmenler tarafından kabul edilmediği ve istenmediği, cevaplanması gereken bir soru olarak gün yüzüne çıkmaktadır.

Ders denetim yöntemlerinden biri olan mucipli ders denetimi; Başkanlık veya maarif müfettişleri başkanlığınca verilen onaya bağlı olarak yapılır. Bu denetimlerde, öğretmenlerin, kendi alanlarındaki yetiştiklik düzeyleri, göreve bağlılıkları, çalışmaları, öğretim metotlarını uygulamadaki yeterlikleri, Millî Eğitim Temel Kanununda öngörülen hedeflere ulaşılması yönündeki çabaları, öğrencilerin yetiştirme düzeyleri ve derslerde elde edilen sonuçların okuldaki eğitim ortamına ve çevreye yansımaları araştırılır (MEB,2015). Denetimden elde edilen bilgiler aracılığı ile öğretmen uygulamalarının başarı derecelerini nesnel olarak değerlendirmek için 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile rehberlik ve denetim başkanlığı ve maarif müfettişleri başkanlığı olmak üzere iki ayrı denetim birimi oluşturulmuştur. Müfettişler, rehberlik, araştırma ve iş başında yetiştirme, teftiş ve değerlendirme, inceleme ve soruşturma hizmetlerini yerine getirmekle görevleri arasında her öğretmenin karşılaştığı denetim türü ders denetimi olup müfettişlerin diğer görevleri özel durumlar gerektiren kişi ve durumlara özgüdür.

Ders denetiminin amaçları olan ‘öğretmenlere yapılan yardımlarla teftiş programlarına güvenlerini arttırma, okulda öğretmenlerin uyguladığı öğretim yöntemlerini geliştirme ve öğretmenin karşılaştığı sorunları çözümlemede yol gösterme’ (Taymaz, 2011) gibi faaliyetlerin ne kadarının gerçekleştirildiği öğretmenlerin görüşleri ile ortaya çıkarılması da bir çeşit denetimin denetimi olarak değerlendirilebilir. Eğitimde denetim gerekli unsurlardan biri olan entropinin yani okulun güç kaybetmesinin önüne geçilme isteğidir. Denetimin etkili olması, öğretmenleri tatmin etmesi entropinin önünü kapatacak bir etken olması açısından önemli rol oynayabilir. Garvin’e (1999) göre denetim kurumları, öğrenmeye neden yatırım yapılması gerektiğini bilmeyi ve öğrenmenin kuruluşun amacına hizmet edip etmediğinden emin olmayı sağlar.

Maarif müfettişleri tarafından ders denetimi ile ortaya çıkan tespit ve değerlendirmeler eğitim denetiminin ana zeminini oluşturur. Ders denetimi ile ilgili öğretmenlerin görüşleri üzerine yapılan çalışmalar da eğitim denetimi zemininin kalitesini ortaya çıkarabilir. Elde edilecek bilgiler günümüzde uygulanan denetim sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemede aracılık edebilir. Bu çalışma ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymayı amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Ders denetimlerinin müfettiş ya da müdürlerce yapılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?
2. Okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin hangi ilkeler doğrultusunda yapılmasını istersiniz?
3. Sizce okul müdürleri ders denetimini ne sıklıkla yapmalıdır? Neden?
4. Ders denetiminde okul müdürlerinin yeterliliğini nasıl değerlendirirsiniz?
5. Maarif müfettişlerinin ders denetimini yapmasını uygun buluyor musunuz? Neden?

6. Zümre denetimleri yapılıyor mu?

- a) Yapılıyorsa nasıl olmasını istersiniz, yapılmıyorsa yapılmasının gerekçesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim araştırmalarında bir durum veya olayın tüm boyutları olduğu gibi derinlemesine incelenmesi amaçlanır. Aynı zamanda bireyin yaşantılarını algı görüş ve düşüncelerini ortaya çıkarmaya yöneliktir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Günlük yaşam deneyimlerinin gizli anlamlarını ortaya çıkarmaya ve iletmeye çalışan olgu bilim araştırması (Robson, 2015) niteliğinde olan bu çalışmada öğretmenlerin ders denetimine ilişkin yaşadıkları deneyimler anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, küçük bir örneklemden elde edilen bilginin amaca uygunluğunu artırır. Maksimum çeşitlilik örnekleme; göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturarak bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Buna göre çalışma grubuna alınacak katılımcılar belirlenirken cinsiyet, kıdem yılı, eğitim düzeyi ve görev yapılan okul türü dikkate alınmıştır. Katılımcı öğretmenlerle ilgili kişisel bilgiler Tablo 1’de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerin Cinsiyet, Branş Türüne, Eğitim Düzeyi ve Kıdem Yılına Göre Özellikleri

Sıra	Cinsiyet	Branş	Eğitim Düzeyi	Kıdem Yılı
1	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Lisans	22
2	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	22
3	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Lisans	20
4	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	16
5	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Lisans	14
6	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Ön Lisans	37
7	Kadın	İngilizce Öğretmeni	Lisans	18
8	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	Lisans	14
9	Erkek	Okul Öncesi Öğretmeni	Lisans	30
10	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	Lisans	12
11	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Lisans	5
12	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	9
13	Kadın	İngilizce Öğretmeni	Lisans	5
14	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	8
15	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	18
16	Kadın	Sınıf Öğretmeni	Lisans	8
17	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	8
18	Erkek	Sınıf Öğretmeni	Lisans	4
19	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	Lisans	17
20	Erkek	İngilizce Öğretmeni	Lisans	4

Tablo 1’de görüldüğü üzere 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Sivas il merkezinde görev yapan maksimum çeşitlilik örnekleme ile 10 erkek 10 kadın öğretmen olmak üzere toplam 20 öğretmen çalışma grubuna alınmıştır. Çalışma grubunun maksimum çeşitliliği sağlaması için farklı branşların ve çeşitli kıdem aralığının yer almasına; cinsiyet dağılımının eşit olmasına dikkat edilmiştir. Aynı zamanda katılımcılar belirlenirken görüşme yapmayı kabul etme ve katılmaya istekli olma durumu da göz önünde bulundurulmuştur.

Turkish Studies

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilecek açık uçlu sorular öncelikle alanyazın taranarak ve araştırmanın çalışma grubunda yer almayan dört öğretmene yöneltilerek görüşleri alınmıştır. Ayrıca sorular nitel araştırmalar konusunda uzman bir öğretim üyesi ve eğitim denetimi alanında üç öğretim görevlisinin görüşleri dikkate alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Önceden belirlenmiş bir amaca ulaşmak için, soru sorma ve yanıtlama şeklinde etkileşimli bir iletişim süreci olan görüşme (Stewart ve Cash, 1985) veri toplama tekniği olarak tercih edilmiştir.

Nitel araştırmalarda, araştırma öznelerinin bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma ve dünyayı, araştırma öznelerinin gözleriyle görmek (Kuş, 2012) için görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler hakkında katılımcılara bilgi verilmiş daha sonra katılımcılardan randevu alınmış ve tam randevu saatinde okullara gidilerek sessiz bir ortamda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacılar tarafından bilimsel ilkeler doğrultusunda nesnel ve yönlendirici olmaya dikkat edilmiştir. Görüşmelerde katılımcıların onayı ile ses kayıt cihazı kullanılarak 475 dakikalık ses kaydı elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Görüşmelerden sonra kaydedilen veriler yazılı metne dönüştürülmüştür. Veriler kodlanmadan önce araştırmacılar tarafından verilerin dökümüne ilişkin karşılaştırma yapılmıştır. Görüşme verilerinin yorumlanması sürecinde betimsel analiz, içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılı ve sözlü materyallerin sistemli bir analizidir. İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık bir şekilde kodlanmasını, sayısallaştırılması sağlayan süreç olarak tanımlanabilir (Simon ve Burstein, 1985; Akt. Balcı, 2010). Betimsel analizde toplanan veriler üzerinde hiçbir işlem yapmadan onların okuyucuya olduğu gibi sunulmasını sağlar. Verilerin olduğu gibi, açık, anlaşılır şekilde sunulması tarafsızlığın sağlanmasına katkıda bulunur (Sönmez ve Alacapınar, 2011:158).

Bu amaçla veriler dört aşamada analiz edilmiştir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması. Bu süreçte, katılımcıların verdiği cevaplardan elde edilen veriler kodlanmış, elde edilen kodlardan yola çıkılarak kodları belirli kategorileri altında toplayabilen temalar bulunmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmacılar tarafından aynı süreç takip edilmiş ve ortak görüşleri doğrultusunda kodlar ve temalar çıkarılmıştır. Bu kodlar ve temalar düzenlenerek elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Ayrıca bireylerin görüşlerini olduğu gibi yansıtmak için sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Katılımcılara (K1, K2, K3.....K20) şeklinde rumuzlar verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma yaklaşımının benimsendiği bu araştırmada geçerlik ve güvenirlik kavramları inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlik ile açıklanabilir (Roberts ve Priest, 2006). Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için samimi ve gönüllü olarak yapılan görüşmelerde elde edilen verilerin ele alınan olguyu yansıtmaları için araştırmacılar objektif olmaya dikkat etmiş ve görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Aktarılabilirlik konusunda araştırmacıların araştırmada izledikleri yöntem ve süreçlere ilişkin alınan kayıtların kapsamı açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Elde edilen veriler ile kodlamalar başkaları tarafından incelenebilecek şekilde saklanmaktadır.

Araştırmanın tutarlılığını artırmak görüşme formu hazırlanırken ilgili alan yazın incelenerek ders denetimi konusuna yönelik kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş ve nitel araştırmada uzman öğretim üyesi ile denetim alanında üç öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Görüş birliği sağlanana

kadar görüşme formu üzerinde çalışılmıştır. Farklı veri kaynakları ile teyit edilerek tutarlılık sağlanmaya çalışılmıştır (Glesne ve Peskin, 1992).

Verilerin analizi için yapılan betimsel analizde tematik çerçeve belirlenirken ilgili konuyu açıklayabilecek kadar kapsamlı ve öz olmasına dikkat edilmiştir. İçerik analizi için temalara ilişkin elde edilen frekans değerleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sürecinde oluşturulan kodlar ile temaların tutarlılığı ve kendi aralarındaki ilişkisi kontrol edilmiştir. Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak için, verilerin nasıl toplandığı, verilerin nasıl kaydedildiği ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen veriler, betimsel analizle çözümlenen veriler, içerik analiziyle çözümlenen temalar ve kategoriler arasında tutarlılığı olacak şekilde analiz edilmiştir. Elde edilen veriler üzerinden ortaya çıkan temalar ve kategoriler her bir alt amaca göre düzenlenmiş ve sırasıyla verilmiştir.

Katılımcıların ders denetiminin yapılması ya da yapılmamasına ilişkin görüşler

Katılımcıların ders denetiminin gerekliliğine ilişkin düşünceleri ders denetimi kalkmalıdır ve ders denetimi devam etmelidir şeklinde 2 temada ve gerekçelerin 5 kategoride sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların Ders Denetiminin Kalkıp Kalkmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tema	f	Yüzde	Kategori	f
Ders Denetimi Kalkmalıdır	12	60	Kısa Sürede Yapılması	7
			Alanında uzman olmaması	4
			Evrak Kontrolü Olarak Yapılması	1
Ders Denetimi Kalkmamalıdır.	8	40	Süreci Kontrol Etme	5
			Görev Ciddiyeti	3
TOPLAM	20	%100		20

Katılımcıların çoğu (f=12) ders denetiminin kalkması yönünde görüş bildirmişlerdir. Ders denetiminin kalkmasına gerekçe olarak en çok (f=7) kısa sürede gerçekleştirilmesi üzerinde durmuşlardır. K3 rumuzlu katılımcı " Ders denetiminin bir ders saatle sınırlandırılmasının sağlıklı bir değerlendirme olmayacağını; K5 rumuzlu katılımcı ise öğretmenin alanına yabancı olan denetmenlerin genel bir yargıya ulaşmasının yanlış bir değerlendirme olduğunu ifade etmiştir. K4 rumuzlu katılımcı ders denetiminin evrak kontrolü şeklinde yapıldığını bunun tam bir değerlendirme olamayacağını evrak üzerinde her şey tam olsa da diğer boyutlarda eksiklikler çıkabileceğini ifade etmiştir.

Katılımcılardan azımsanmayacak sayıda (f=8) ders denetimi kalkmamalı şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ders denetiminin kalkmamasına gerekçe olarak daha çok (f=5) ders denetim sürecinin kontrol etme rolünü üstlenmesi olarak değerlendirmişlerdir. K2 ve K13 rumuzlu katılımcılar hemen hemen aynı görüşleri belirterek istenilen hedeflere ulaşabilme derecesini ve büyük hatalara sebep vermeden kısa süre içerisinde yanlışların düzeltilmesi gibi yararları olması nedeniyle ders denetiminin kalkmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin hangi ilkeler doğrultusunda yapılmasına ilişkin öğretmen görüşleri

Katılımcıların okul müdürü tarafından yapılan ders denetiminin hangi ilkeler doğrultusunda yapılmasına ilişkin görüşleri denetimin nesnel, çevresel ve psikolojik ilkeleri teması ile bu temalara ait 7 farklı kategori şeklinde sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların Ders Denetiminin İlkelerine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tema	f	Yüzde	Kategori	f
Denetimin nesnel ilkeleri	20	66,6	Objektif Değerlendirme	8
			K5, K6, K10, K11, K15, K2, K4, K20	
			İzin Alarak Gözlem Yapma	5
			K1, K2, K3, K4, K20	
Denetimin çevresel ilkeleri	6	20	Süreç Ağırlıklı Olmalı	4
			K3, K7, K8, K9	
			Evrak Kontrolü Olmamalı	3
			K4, K12, K18	
Denetimin psikolojik ilkeleri	4	13,3	Çevre Şartlarını Dikkate Alma	3
			K6, K8, K19	
Denetimin psikolojik ilkeleri	4	13,3	Öğrenci Hazırbulunuşlukları Dikkate Alma	3
			K6, K8, K19	
Denetimin psikolojik ilkeleri	4	13,3	Yapıcı Olmalı	4
			K11, K13, K14, K17	
Toplam	30	% 100		

Katılımcıların yarısından fazlası (f=20) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin nesnel ilkelerine ilişkin görüşler belirtmişlerdir. Bu temada objektif değerlendirme kategorisinin ağırlık kazandığı (f=8); izin alarak gözlem yapma (f=5); süreç ağırlıklı olma (f=4) ve evrak kontrollü olmama (3) kategorilerinin de azalan sıralamaya göre yer aldığı anlaşılmaktadır. Denetimin amacına uygun olmadığı ve değerlendirme kriterlerine uygun hareket edilmediği için sağlıklı bir değerlendirme yapılamıyor (K11) görüşü denetimin objektif olması kategorisinde yer alan görüşlerden biridir. K3 rumuzlu katılımcı okul müdürlerinin denetim yapmasının uygun olmadığını bunun yerine öğretmenden izin alarak sınıf gözlemi yapması görülen eksiklikleri uygun bir dille ifade etmesi şeklinde görüş bildirmiştir.

Katılımcıların bir kısmı (f=6) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin çevresel ilkeleri temasına ilişkin görüşler bildirmişlerdir. Bu temaya ilişkin kategoriler, çevre şartları ile öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması kategorileridir. K8 rumuzlu katılımcı okul müdürlerinin denetimde öğrenci başarılarının etkisi önemlidir ve öğrencilerin hazır bulunuşlukları ve bulunduğu çevre şartlarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

Katılımcıların bir kısmı (f=4) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin psikolojik ilkeleri temasına ilişkin görüş bildirmişlerdir. Bu temada ortak kategori yapıcı olma kategorisi olup K13 rumuzlu katılımcı denetimde kullanılan dilin çok etkili olduğunu özellikle de eksiklikleri ve yanlışlıkları belirtirken eleştirinin yapıcı olmasının önemli olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin ders denetiminin hangi sıklıkla yapılmasını istediklerine ilişkin görüşleri

Katılımcıların ders denetiminin hangi sıklıkla olmasını istediklerine ilişkin görüşleri ihtiyaç duyulduğunda, ayda bir kere, hiç yapılmamalı, her dönemde iki kere şeklinde 5 kategoride sunulmuştur.

Tablo 4. Ders Denetiminin Hangi Sıklıkla Yapılmasına Yönelik İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kategori	f	Yüzde
İhtiyaç Duyulduğunda	6	37,5
Her Dönemde iki Kere	4	25,0
Hiç Yapılmamalı	3	18,75
Aylık Olarak Yapılmalı	3	18,75
Toplam	16	% 100

Katılımcılar daha çok f(=6) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin ihtiyaç duyulduğunda yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K4 rumuzlu katılımcı denetimin bir olumsuzluk olması halinde ve ihtiyaç duyduğunda gerçekleştirmenin amaca daha uygun olacağı şeklinde belirtmiştir. Katılımcılardan bazıları (f=4) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin her dönemde iki kere yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K16 rumuzlu katılımcı denetimin her dönemde iki sefer olması daha etkilidir. Aşırısının olumsuz olacağını ifade etmiştir.

Katılımcılardan bazıları (f=3) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin hiç yapılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. K6 rumuzlu katılımcı denetimin olmaması gerektiğini öğretmenlik mesleğinin vicdan işi olduğunu ve denetimlerle bir sonuç alınamayacaktır şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcıların bir kısmı da (f=3) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminin aylık olarak yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. K17 rumuzlu katılımcı denetimin sürecin her aşamasında yapılabilecek hataları önleme veya düzeltilmesinde etkili olacağını ve daha başarılı sonuçların elde edilmesini sağlayacağı şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcıların ders denetiminde okul müdürlerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri

Katılımcıların okul müdürünün ders denetimini yaparken işinin uzmanı olmasına ilişkin görüşlerini " Uzmanı olduğunu düşünüyorum ve uzmanı olmadığını düşünüyorum" olmak üzere 2 ana temada ve gerekçelerini 7 kategoride sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların Okul Müdürünün Ders Denetiminde Uzmanlığına İlişkin Görüşler

Tema	f	Yüzde	Kategori	f
Uzmanı olmadığını düşünüyorum.	13	65	Müfredat Değişikliği	K2, K3, K5, K7, K8 5
			Objektif Değerlendirememe	K6, K14, K17, K20 4
			Evrak Kontrolü	K10, K12, K16 3
			Farklı Branş	K11 1
Uzmanı Olduğunu düşünüyorum.	7	35	Çevre Şartları	K9, K18, K19 3
			Tecrübeleri	K4, K15 2
			Aynı Branş Olması	K1, K13 2
TOPLAM	20	%100		20

Katılımcıların yarısına yakını (f=13) okul müdürlerinin ders denetiminde uzman olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları (f=5) okul müdürlerinin uzman olmamasının nedenini müfredat değişikliği olarak ifade etmiştir. K3 rumuzlu katılımcı zaman içinde müfredat değişikliklerin olduğunu ve kullanılan yöntem-tekniklerin bilinmemesi okul müdürlerinin de bunu takip etmediğini ve bu netice de denetim sonuçlarının çok sağlıklı olmadığı şeklinde belirtmiştir. Katılımcılardan birkaçı da (f =4) okul müdürlerinin uzman olmamasının nedenini objektif değerlendirme yapmamalarına dayandırmışlardır. K14 rumuzlu katılımcı değerlendirme kriterlerinin denetim amacına uygun belirlenmediği ve denetim sürecine samimiyet gibi durumların etkisini karıştırması doğru bir değerlendirme yapamayacağını ifade etmiştir. Katılımcılardan bir kısmı da (f=3) okul müdürleri tarafından yapılan ders denetimi sadece evrak kontrolü olacağı için denetim alanında uzman olmadığını ifade etmişlerdir. Denetim okul müdürünün sınıf içinde en arka sıraya geçerek öğretmen dosyasını inceleyerek istenen evraklardan olanlara artı olmayanlara eksi şeklinde değerlendirmenin yanlış olacağı (K10) görüşü bildirilmiştir. K11 rumuzlu katılımcı okul müdürleri tarafından yapılan ders denetiminde farklı branşta olan bir müdürün öğretmeni değerlendirmesinde gerek müfredat bilgisi gerekse alanın detaylarında uzman olamayacağını dile getirmiştir.

Katılımcıların bazıları (f=7) okul müdürlerinin ders denetiminde uzman olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar bu temaya ilişkin daha çok (f=3) okul müdürlerinin çevre şartlarını göz önünde bulundurdıklarından dolayı okul müdürlerini denetim için uzman olduklarını dile getirmişlerdir. K9 rumuzlu katılımcı okul müdürlerinin çevre şartlarının göz önünde bulundurması denetimdeki eksikliklerin belirlenmesinde önemli role sahiptir ifadesini kullanmıştır. K4 ve K15 rumuzlu katılımcılar okul müdürlerinin tecrübelerini aktarmasını ifade ederek uzman olduğunu düşünüyorum şeklinde ifade etmişlerdir. K15 rumuzlu katılımcı okul müdürlerinin kendi tecrübelerini öğretmenlere aktarabilmesi ve onların karşılaştığı zorlukları aşmasına yardımcı olmasa bile uzman olarak değerlendirilmesi gerektiği şeklinde ifade etmiştir. K1 rumuzlu katılımcı branşın zorlukları ve konulardaki detayları bildikleri için uzman olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların maarif müfettişlerinin ders denetimini yapmasını uygun buluyor musunuz sorusuna ilişkin görüşleri

Katılımcıların maarif müfettişlerinin ders denetimini yapmasını uygun buluyor musunuz sorusuna ilişkin görüşleri iki temada ve altı farklı kategoride gösterilmiştir. Ulaşılan temalar ve kategoriler Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Maarif Müfettişlerinin Ders Denetimi Yapması ya da Yapmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tema	f	Yüzde	Kategori	f
Müfettişler Denetlememeli	20	% 85	Kısa Süreli Olması	K3, K5, K7, K8, K9, K12 6
			Açık Arama	K4, K6, K10, K12, K16 5
			Çevre Şartlarını Önemsememe	K7, K11, K13, K16, K20 5
			Evrak Kontrolü	K1, K2, K8, K14 4
Müfettişler Denetlemeli	3	% 15	Objektif Değerlendirme	K13, K15 2
			Uzman Olmaları	K18 1
TOPLAM	23	%100		

Katılımcıların çoğu (f=20) maarif müfettişlerinin ders denetimi yapmasını istememektedir. Katılımcılardan bazıları (f=6) maarif müfettişlerinin kısa süreli bir değerlendirme yaptığı için maarif müfettişlerinin ders denetimi yapmasını istememektedir. K12 rumuzlu katılımcı bir ders saati içinde yapılan bir değerlendirmenin doğru bir sonuç elde edilemeyeceği şeklinde ifade etmiştir. Bir başka gerekçeyle (f=5) maarif müfettişlerinin denetimden çok açık arama amacıyla yaptığı görüşünde olup ders denetimi yapmalarını istememektedir. K10 rumuzlu katılımcı denetimin sürecinde hep eksik arama şeklinde yapılması öğretmenin motivasyonunu düşürme etkisi yaptığını ifade etmiştir. Çevre şartlarının zorluğunu göz önünde bulundurmamakları görüşünde olan katılımcılardan (f=5) biri K13 rumuzlu katılımcı denetimin sürecinde çevre şartlarının ve fiziki koşulların eksikliğine dikkat edilmediğine dikkat çekmiştir. Ders içi kullanılan materyal eksikliği ve ailelerin öğrencilerle ilgilenmemesi öğrencilerin akademik başarısını düşürmesi öğretmenin üzerine düşeni yapmaya çalışsa dahi denetim sürecinde öğretmene eksi puan olarak yansıyor ve denetmenlerin birçoğu da her okulda çalışan öğretmenlerin eşit imkanlara sahip olduğunu düşünerek hareket ettiğini ifade etmiştir. Sadece evrak kontrolü şeklinde yapıldığı görüşünde olan katılımcılardan (f=4) K8 rumuzlu katılımcı denetim sürecinde kağıt üzerinde yapılıp yapılmadığını belirlenen işlemler, sürecin etkili işlediğini göstermez şeklinde dile getirmiştir.

Katılımcılardan birkaçı (f=3) dış denetim olarak maarif müfettişlerinin ders denetimi yapmasını istemektedir. K13 rumuzlu katılımcı maarif müfettişlerinin objektif değerlendirmeyi daha iyi yapabileceği düşüncesindeyim şeklinde ifade etmiştir. Denetmenlerin alanında yetkin kişiler

olduğunu ve denetlemeyi amacına uygun ve daha sağlıklı sonuçların almasında önemli rol almaktadır (K18).

Katılımcıların Zümre Denetiminin Yapılması ya da Yapılmamasına İlişkin Görüşleri

Katılımcıların zümre denetiminin yapılmasına ilişkin düşünceleri zümre denetimi yapılmalıdır ve zümre denetimi yapılmamalıdır şeklinde 2 tema ve gerekçeleri 5 kategoride sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların Zümre Denetiminin Yapılıp Yapılmamasına İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Tema	f	%	Kategori	f
Zümre denetimi yapılmamalıdır.	16	80	İşbirliği K1, K2, K3, K5, K7, K8, K9, K12, K13, K19	10
			Branş Yetersizliği K4, K16, K17, K20	4
			Objektif K10, K14	2
			Değerlendirememe	
Zümre denetimi yapılmalıdır.	4	20	Birlikteliği Sağlama K6, K11	2
			Yol Gösterici Olma K15, K18	2
Toplam	20	% 100		

Katılımcıların çoğu (f=16) "zümre denetimi yapılmamalıdır." şeklinde cevaplamışlardır. Bu temaya ilişkin işbirliği, branş yetersizliği ve objektif değerlendirmeme kategorileri yer almaktadır. İşbirliği kategorisine yönelik görüşler ağırlık kazanmaktadır (f=10). Okullarda öğretmenlerin işbirliği halinde olmalarından dolayı zümre denetimine ihtiyaç duyulmayacağını ifade etmişlerdir (K9, K12). K13 rumuzlu katılımcı ise öğretmenler kendi zümre toplantılarında hatalarını ve eksikliklerini yapıcı eleştirmelerle olumsuzlukları giderebilir. Bu durumu denetim mekanizması devreye girmesi (değerlendirme boyutu) okul ilişkilerini zayıflatabileceği şeklinde ifade etmiştir. Katılımcılardan birkaçı (f=4) branş yetersizliği nedeniyle zümre denetiminin yapılmaması şeklinde görüş bildirmişlerdir. K4 rumuzlu katılımcı birleştirilmiş sınıflı köy okullarında ve tek branşın olduğu okullarda zümre denetimlerini gerçekleştiremeyiz şeklinde belirtmişlerdir. Katılımcılardan K10 ve K14 rumuzlu öğretmenler ise zümre öğretmenlerinin objektif bir değerlendirme yapamayacağını ifade ederek 'zümre denetimi yapılmamalıdır' şeklinde görüş bildirmişlerdir. K10 rumuzlu katılımcı herhangi bir nedenden dolayı kırgınlık yaşayan iki kişi düşündüğümüzde duygularını denetim aşamasına yansıtarak değerlendirmesi sağlıklı bir sonuç elde edilemeyeceğini gösterir ifadesini kullanmıştır.

Katılımcıların birkaçı (f=4) 'zümre denetimi yapılmalıdır' şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu temaya ilişkin birlikteliği sağlama ve yol gösterici olma kategorileri yer almıştır. K6 rumuzlu katılımcı işlenen konuların içeriğiyle ilgili karar almada ve değerlendirme aşamasında daha az yanılma için birlikteliğin önemine vurgu yaparak zümre denetimi yapılmalıdır şeklinde ifade etmiştir. K15 ve K18 rumuzlu katılımcılar ise yol gösterici olma imkanı sağladığı için zümre denetimi yapılmalıdır şeklinde ifade etmişlerdir. Göreve yeni başlayan öğretmenlerin müfredattan sapmama adına ve kullanılacak yöntem-tekniklerin seçiminde deneyimli öğretmenlerin yol gösterici olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca genç öğretmenlerin ders içi karşılaştığı zorlukları aşmada etkili olacağını dile getirmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin ders denetimi ile ilgili görüşleri araştırmanın amacına yönelik düzenlenmiştir. Elde edilen araştırma sonuçları alan yazındaki araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak bir genel değerlendirme yapılmıştır.

İlkokul öğretmenlerinin çoğu ders denetiminin kalkması yönünde görüş bildirmişlerdir. Ders denetiminin kalkmasına gerekçe olarak kısa sürede değerlendirmenin tam bir değerlendirme olamayacağı ve alanında (aynı branşta olmama) uzman olmayan kişilerin yaptığı denetiminin eksik kalacağı şeklinde ifade etmişlerdir. Akbaba (2013) çalışmasında okul yöneticilerinin eğitim müfettişlerinin branşlaşmasının eğitim-öğretime olumlu katkı getireceği görüşleri bu çalışmada ders denetiminin kalmasına gerekçe gösterilen ifade ile örtüşmektedir. İlkokul öğretmenlerinin çoğunun ders denetimine ilişkin olumsuz görüşlere sahip olması çalışma sonuçlarından birisidir. Dobbelear, Prins ve Dongen (2012) çalışmalarında denetmenlerin etkili geri dönütün sağlanmasının öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkısı olduğunu ve denetimin olumlu sonuçlar getirebileceğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra yapılan çoğu çalışmada öğretmenlerin denetim faaliyetlerini olumsuz değerlendirdikleri bulgusu (Aydın, 2011; Karagözoğlu, 1972; Acheson ve Gall, 1997; Töremen ve Döş, 2009) bu çalışmanın bulgusu ile örtüşmektedir. Yıldız, Akbaşlı ve Üredi (2016) tarafından yapılan çalışmada müfettişlerin sınıfta yaptığı ders denetimi uygulamalarının kaldırılmasına yönelik öğretmenler kararsız olduklarını görüş olarak bildirmişlerdir. Ayrıca, denetimin, her düzeydeki personelde stres ve moral bozukluğu oluşturduğu, okul örgütünde negatif etkilere yol açabildiği, denetimin sistemdeki aksaklıkları belirlemeye ve eğitimin niteliğine katkısının sınırlı olduğu görülmektedir (Özmen ve Özdemir, 2012; Tunç ve diğerleri, 2013). Öğretmenlerin ders denetiminin kalkmasına ilişkin görüşleri doğrultusunda şu öneriler verilebilir: Öğretmenin sınıfta öğrencilerinin karşısında değerlendirilmesi öğrencilerin düşüncelerinde öğretmenin uzmanlığından şüphe edildiğine ilişkin bir fikir oluşturabilir. Bu olası durum, öğretmenlerin ders denetimine ilişkin algılarını olumsuz etkileyebilir.

İlkokul öğretmenlerinin denetimin ilkelerine ilişkin görüşleri daha çok nesnel ilkelere ağırlık vermesi üzerinde yoğunlaşmış ve gerekçe olarak objektif bir değerlendirme ile izin alınarak denetleme yapılmamasını dile getirmişlerdir. Eğitim müfettişlerinin personelin çalışmalarını objektif olarak ölçmeleri ve değerlendirmeleri gerektiği belirlenmiş (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2001) olsa da öğretmenlerin görüşleri bu ilkenin fazla işlerlik kazanmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, Aslanargun ve Göksoy (2013); Taşar (2014) ve Uçar (2012) tarafından yapılan çalışmalarda denetmenlerin objektiflikten uzak olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır. Denetmenlerin görüşleriyle denetim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin Kocabaş ve Yirci (2011) tarafından yapılan çalışmada kendilerinin objektif olmalarına engel oluşturan faktörlerin olduğu ortaya çıkmıştır. Sözü edilen çalışma bulguları ile bu çalışmada elde edilen denetmenlerin objektif olamama bulgusunun örtüştüğü anlaşılmaktadır. Bu durum, müfettişlerin ve okul müdürlerinin seçiminde sözlü sınavların öğrenim, deneyim ve kişisel uygunluğu kriterlerini ikinci plana atarak nesnel ölçütlere göre düzenlenememesine neden olabileceği gibi mesleki yeterlilik de göz ardı edilmiş olabilir. Seçim, nesnel ölçütlere bağlı olunca siyasal kayırma ve yeğleme, yerini meslekî yeterliliğe bırakacaktır (Kaya, 1979). Araştırmada ders denetimi hangi sıklıkla yapılması gerektiğine ilişkin ulaşılan bulgu *ihtiyaç duyulduğunda* ifadesidir. Denetçi, gerektiğinde ihtiyaç duyduğu gelişim alanlarını ortaya koymak amacıyla dikkatli ders gözlemi yapar (MEB, 2011). Öğretmenin gelişmesini sağlamasında etkili bir rol oynayan denetim (Glickman, 1990; Erdem ve Eroğlu, 2012), öğretmene rehberlik yapılmasına ve yardıma ihtiyaç duyan öğretmenlere gerekli desteği sağlamasına imkan verir (Zeigel, 1992). Bozkuş Gündüz ve Aslan (2015) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin denetim ve rehberlik faaliyetlerine ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Alan yazında araştırma bulgusunu destekleyen açıklamaların olduğu görülmektedir.

Ders denetimi görevini yerine getirmede öğretmenlerin *okul müdürlerini uzman olarak görmedikleri* bu araştırmanın bir başka bulgularından biridir. Katılımcılar, ders denetiminde okul yöneticilerini uzman olarak görmedikleri gibi ders denetiminin müfettişler tarafından yapılmasını da istemedikleri ortaya çıkmıştır. Yeşil ve Kış (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmen görüşlerine göre daha çok ders denetiminin okul müdürleri tarafından yapılmasına yönelik ifadeler

ağırlık kazanmıştır. Okul müdürlerinin görüşlerine göre maarif müfettişleri denetim boyutlarından sadece kendini yetiştirme boyutunda ara sıra değerlendirme yaptıkları diğer denetim alanlarında çoğunlukla değerlendirme yaptıkları ortaya çıkmıştır (Gökyer ve Namlı, 2015). Yılmaz (2009) okul müdürlerinin denetim etkinliklerinin öneminin artmasında sadece yasal metinlerin değil, aynı zamanda denetmen, okul ve öğretmen sayısındaki gelişmelerin de etkili olduğunu belirtmiş ve okul müdürlerince denetimin yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin bir öneride bulunmuştur. Sözü edilen çalışma bulguları ve bu araştırmanın bulgusu ile örtüşen çok sayıda çalışmada okul yöneticilerinin çalışanlarını değerlendirme ve etkili bir denetim faaliyeti göstermede gerekli donanım ve yeterliliğe sahip olmadığı ortaya çıkmıştır (Özbaş, 2002; Taş, 2003; Dağlı, 2000; Ekleme, 2001; Özmen ve Batmaz, 2006). Kolawole (2012) çalışmasında müdür ve müfettişlerin (denetmenlerin) öğretimsel denetimleri arasında önemli bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Hult ve Segerholm (2012) tarafından yapılan çalışmada denetmenlerin sınıfta ders denetimini yapılmadığı sürece iyi bir eğitimin olamayacağı ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin zümre denetiminin yapılmaması/yapılmaması konusundaki görüşlerinin zümre denetiminin yapılmaması gerektiği şeklinde ağırlık kazandığı görülmüştür. Öğretmenler arasında işbirliğinin yeterli düzeyde olduğunu zümre denetiminin gerekli olmadığını öne sürdükleri ulaşılan bulgulardan bir diğeridir. Öğretimin denetimi zümre başkanları ile işbirliği yapılarak gerçekleştirilebileceği (Tanrıöğen, 1997; Erdem, 2006; Ewington ve diğerleri, 2008) düşüncesi, katılımcıların zümrenin işbirliğini sağladığı bulgusunu desteklerken zümre denetimin yapılmamasına ilişkin bulguyla tam olarak örtüşmediği anlaşılmaktadır. Aslanargun ve Tarku (2014) tarafından yapılan nitel çalışmada denetimin kimler tarafından yapılması gerektiğine ilişkin görüşler arasında zümre tarafından yapılmasına ilişkin görüşlerin azımsanmayacak sayıda (f=8) olduğu görülmüştür. Altun ve Sarpkaya'nın (2015) çalışmasına göre de müfettiş, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre öğretmenlerin denetimi, okul yöneticilerinden sonra zümre başkanı ve il maarif müfettişleri tarafından yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Sözü edilen çalışmalarda zümre denetimin yapılmasının öğretimsel denetime olumlu katkılar sağlayacağı yönündeki düşünceleri pekiştirdiği anlaşılmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin zümre denetimine gerek duymamasında, zümrenin işbirliğini sağlaması etkili olmuş olabilir. Araştırma bulgularından hareketle aşağıdaki öneriler verilebilir:

Öğretmenlerin ders denetimine ilişkin görüşlerinin olumsuz olduğu bulgusuna dayanarak ders denetiminin kaldırılması önerilebilir. Ders denetimi uygulamalarının kısa süreli bir değerlendirme olmaması yönünde belirli aralıklarla; öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu zamanlarda ve sürekli geri bildirim verilerek müdürler veya müfettişler tarafından yapılması için denetim yönetmeliği yeniden düzenlenebilir. Milli eğitim müdürlüğü insan kaynakları bölümü, okul müdürlerinin veya müfettişlerin branşları ile aynı olan öğretmenlerin ders denetimini yapmalarını sağlayacak şekilde düzenlemelidir.

Denetmenlerin objektif olmalarını sağlayabilmek için şu öneriler verilebilir: Okul müdürleri, etik ilkelere dayalı mesleki yeterliliğini geliştirecek bir eğitimle yetiştirilmelidir. Okul müdürleri seçiminde nesnel kriterlere göre belirlenmesi, müfettişlerin de nesnel değerlendirmeye önem vermesini sağlayabilir. Okul müdürlerin uzun süre aynı yerde görev yapması öğretmen ve müdür arasında bir yakınlık, samimiyet ortamı oluşturabileceği için müdürlerin oldukça farklı kurumlarda görev yapması milli eğitim bakanlığı tarafından dikkate alınmalıdır.

Hangi sıklıkta ders denetimi yapılması gerektiğine ilişkin bulgudan yola çıkarak öğretmenlerin ihtiyaç duyduklarında ders denetiminin yapılması önerilebilir.

Öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetiminde uzman olmadıkları bulgusundan yola çıkarak okul müdürlerinin yetiştirilmesinde ders denetimi ile ilgili MEB tarafından bir eğitim hizmeti

verilmesi önerilebilir. Müfettişlerin okul müdürlerine bu konuda rehberlik etmesi yönünde yılda birkaç kez milli eğitim müdürlüğünce seminer düzenlemesi önerilebilir.

Katılımcı öğretmenlerin zümre denetimine gerek duymaması bulgusuna dayanarak zümre başkanları başta olmak üzere zümre öğretmenlerinin, bilgi paylaşımını sağlamak, deneyimlerini paylaşmak ve eksik veya hatalı olduklarını düşündükleri durumlarda yardımlaşmak için toplantılar düzenlemeleri ve iletişimlerini güçlendirmeleri önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Acheson, K.A. and Gall, M.D.(1997) *Techniques in the clinical supervision of teachers: Preservice and inservice applications*. (4th Edition). Eugene: University of Oregon.
- Akbaba, A. (2013). Okul müdürlerinin, eğitim müfettişlerinin denetim olgusu ve süreçleriyle ilgili algısı. *Turkish Studies, - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/12,Fall 2013, p. 1-13, ANKARA-TURKEY
- Aksu, M.B. ve Mulla, E. (2009). *İlköğretim denetmenlerinin insan ilişkileri yeterlikleri*, I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara, 22-23 Haziran.
- Altun, B. ve Yengin Sarpkaya, P. (2015). *Öğretmeni Kim Denetlemeli?* The 7th International Congress Educational Supervision, İzmir, 20-22 Mayıs
- Aslanargun, E. ve Göksoy, S. (2013). Öğretmen Denetimini Kim Yapmalıdır?. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,14, 98-121.
- Aslanargun, E. ve Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda müfettişlerden beklentileri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(3), 281-306.
- Aydın, İ. (2012). *Öğretimde denetim: Durum saptama değerlendirme ve geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, M.(2011). *Çağdaş eğitim denetimi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma (Yöntem, teknik ve ilkeler)*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2009). Eğitim denetimini yeniden düşünmek. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 71-93.
- Bozkuş, K., Gündüz, Y. ve Aslan, H. (2015). *Öğretmenlerin denetim ve rehberlik dışı bırakılmalarının olası sonuçları*, VII. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi, İzmir, 20-22 Mayıs
- Bursalıoğlu, Z. (2013). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, W. K., & Sedikides, C. (1999). Self-threat magnifies the self-serving bias: A meta-analytic integration. *Review of General Psychology*, 3(1), 23-43.
- Dağlı, A. (2000). İlköğretim Öğretmenlerinin algılarına göre ilköğretim müdürlerinin etkili müdürlük davranışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23, 431-442.
- Daresh, J. C. (2001). *Supervision as Proactive Leadership*. Illinois: Waveland Press Inc.
- Dobbelaer, M. J., Prins, F. J. & Van Dongen, D. (2013). The impact of feedback training for inspectors. *European Journal of Training and Development*, 37(1), 86-104.

- Ekleme, Y. (2001). *İlköğretim okulu yöneticilerinin denetim ile ilgili görevlerini yerine getirme düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Erdem, A. R. ve Eroğul, M. G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre ders denetiminde eğitim müfettişlerinin öğretmene ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 13-26.
- Erdem, A.R. (2006). Öğretimin denetiminde yeni bakış açısı: ‘sürekli geliştirme’ temeline dayalı öğretimin denetimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 275–294.
- Ewington, J., Mulford, B., Kendall, D., Edmunds, B., Kendall, L. & Silins, H. (2008). Successful school principalship in small schools. *Journal of Educational Administration*, 46(5), 545-561.
- Garvin, D.A. (1999). *Öğrenen Bir Örgüt Yaratmak. Bilgi Yönetimi*. (Çev. Gündüz Bulut). İstanbul: MESS Yayını
- Glesne, C., & Peshkin, A. (1992). *Becoming qualitative researchers: An introduction* (p. 6). White Plains, NY: Longman.
- Glickman, C. D., (1990). *Supervision of instruction: A developmental approach*. Massachusetts: Allyn and Brown.
- Gökyer, N., & Namlı, A. (2015). Yöneticilerin maarif müfettişlerince yapılan kurum denetimine yönelik algıları. *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 10/11, Summer 2015, p. 707-724 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8516> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY.
- Hult, A. & Segerholm, C. (2012). Inspection effects through the eyes of the inspectors: Swedish notions. In *ECER 2012, European Conference of Educational Research, The need for educational research to champion freedom, education and development for all, Cádiz, Spain, September 17-21*, (pp. 1-14). ECER.
- Karagözoğlu, G. (1977). *İlköğretimde teftiş uygulamaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, Y. K. (1979). *İnsan Yetiştirme Düzenimiz: Politika, Eğitim, Kalkınma*, Ankara: Nüve Matbaası
- Kayıkçı, K. ve Şarлак, Ş. (2009). İlköğretimde denetimin etkili işleyişini zorlaştıran ve zayıflatan örgütsel engeller, I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara, 22-23 Haziran
- Kocabaş, İ., & Yirci, R. (2011). *Denetmen Algılarına Göre Denetimde Yaşanan Sorunlar*. Uluslararası Eğitim denetimi Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara: Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası Yayını.
- Kolawole, A. O. (2012). Comparative Study of Instructional supervisory roles of secondary school principals and inspectors of the Ministry of Education in Lagos State, Nigeria. *European Scientific Journal*, 8(28), 37-45.
- Kuş, E. (2012). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık Milli Eğitim Bakanlığı, MEB.(2011). *Öğretmen Denetim Rehberi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı Yayını.
- Milli Eğitim Bakanlığı, MEB.(2001). İlköğretim müfettişleri başkanlıkları rehberlik ve teftiş yönergesi. *MEB Tebliğler Dergisi*, 2521, 01/02/2001.

- Myers, D.G. (2015). *Sosyal psikoloji*. (Serap Akfırat, Çev.). Ankara: Nobel.
- Özbaş, M. (2002). İlköğretim okulu müdürlerinin sınıf içi etkinliklerin denetiminde yapmaları gereken ve yapmakta oldukları işler konusunda müdür ve öğretmen görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özmen, F. ve Batmaz, C. (2006). İlköğretim okul müdürlerinin öğretmen denetimindeki etkililikleri hizmet yılı ve görev türü değişkenine göre öğretmen görüşleri, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 102-120.
- Özmen, F. ve Özdemir, T. Y.(2012). Anlatılan öykülere dayalı olarak, denetçilerin denetlenenlerle yüz yüze iletişimlerinde yaşadıkları sorunlar, *Milli Eğitim Dergisi*, 195, 43-66.
- Popper, Karl R. (1979). *Objective Knowledge*. Oxford: Oxford University Press.
- Roberts, P. & Priest, H. (2006). Reliability and validity in research. *Nursing Standard*, 20, 41-45.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri, gerçek dünya araştırması*. (Şakir Çinkır ve Nihan Demirkasımoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1979). *Supervision: Human perspectives* (2nd ed., Chap. 16). New York: McGraw-Hill
- Sönmez, V. ve Alacapınar, G. F. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stewart, C. J. & Cash, W. B. (1985). *Interviewing: Principles and practices*. Dubuque, IO: Wm. C.Brown Pub.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. California: Sage Publications, Inc.
- Tanrıöğen, A. (1997). Öğretimin denetimine yönelik bir model: yönlendirilmiş yoğun denetim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(1), 111-121.
- Taş, A. (2003). İlköğretim Okul yöneticilerinin öğretim liderliği rollerini gerçekleştirme durumları. *Eğitim Araştırmaları*, 11, 166-176.
- Taşar, H. (2014). Özel ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin görüşlerine göre il eğitim denetmenlerinin davranışlarının mesleki etik açısından incelenmesi (Adıyaman örneği). *Verimlilik Dergisi*, 2, 113-125.
- Taymaz, H. (2011). *Eğitim Sisteminde Teftiş: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Töremen, F. ve İzzet, D. Ö. Ş. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin müfettişlik kavramına ilişkin metaforik algıları. *International Journal of Educational Reform*, 13(3), 295-306.
- Tunç, B., İnandı, Y., Öksüz, F., & Çal, S. (2013). Eğitimde çok bileşenli değerlendirme: Velilerin okul yöneticilerinin performans değerlendirmesine katılımı. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 90-99.
- Uçar, R. (2012). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin sınıflarındaki denetim uygulamalarına ilişkin görüşleri, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 82-96.
- UNESCO. (2007). Roles and functions of supervisors, reforming school supervision for quality improvement, international institute for educational planning, UNESCO.

- Yaman, E. (2009). Müfettişlerin rehberlik rollerini rehber öğretmenler değerlendiriyor. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 106-123.
- Yavuz, M. ve Yıldırım, A. (2009). *İlköğretim müfettişlerinin seçimi ve yetiştirilmelerine ilişkin öğretmen görüşleri*, I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Eğitim Denetimi Sempozyumu, Ankara: 22-23 Haziran.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, B., Akbaşlı, S. ve Üredi, L. (2016). Maarif müfettişlerinin sınıflarda uyguladığı rehberlik ve denetim uygulamalarının kaldırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri, *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 11/3 Winter 2016, p. 2427-2446 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9251> ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY.
- Yılmaz, K. (2009). Okul müdürlerinin denetim görevi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 19-35.
- Zeigel, W. H. (1927). The helping teacher service. *Peabody Journal of Education*, 5 (2), 109-112.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Köybaşı, F. - Uğurlu, C. T. - Ağıroğlu Bakır, A. & Karakuş, B. (2017). “İlkokullarda Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri / Teacher Opinions Regarding Classroom Supervision in Primary Schools”, *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Tahsin Aktaş Armağanı) Volume 12/4, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11176>, p. 327-344.